

Nr 219.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående fortsättande av civilkommissionens verksamhet tillsvidare till den 1 juli 1915; given Stockholms slott den 27 mars 1913.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgiva,

att kostnaderna för fortsättande av civilkommissionens verksamhet tillsvidare till den 1 juli 1915 må på sätt hittills skett förskjutas av tillgängliga medel för att sedermera anmälas till ersättande.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

David Bergström.

*Utdrag ur protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 27 mars 1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 friherre ADELSSVÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och sjöförsvars-
departementen anförde chefen för förstnämnda departement:

»Den 28 februari 1908 medgav Kungl. Maj:t tillkallande av sakkunniga personer för verkställande av utredning, i vad mån kontroll av eller samarbete med civila personer lämpligen borde äga rum inom det militära området, omfattningen av dylik kontroll eller samarbete samt organisationen därav.

Uti den 10 december 1908 avgivet yttrande förklarade dessa sakkunniga, att särskilt vid en tidpunkt, då nationen stod inför det fulla uttagandet av de betydande ekonomiska och personliga offer, som den genom 1901 års genomgripande härordning pålagt sig, torde det få anses som en angelägenhet av största vikt, att ingenting eftersattes, som kunde finnas ägnat att bidraga därtill att för varsverket måtte

inom alla samhällslager kunna uppbäras av tillit och förtroende, varför utan det otvivelaktigt komme att sakna sin väsentligaste inre styrka. De sakkunniga föreslogo därför tillsättande av en civilkommission, vars uppgift i huvudsak skulle vara att kontrollera förvaltningen av de för försvaret anslagna medlen samt de värnpliktigas behandling och vård.

Den 11 december 1908 beslöt Kungl. Maj:t att för angivna ändamål tillsätta en kommission av sju personer och föreskrev tillika, att denna kommission, civilkommissionen, för vilken instruktion samma dag utfärdades, genast skulle träda i verksamhet, att kommissionens arbete skulle fortgå under högst fem år från den 11 december 1908; samt att såsom gottgörelse för fullgörandet av ifrågavarande uppdrag skulle utgå dels årsarvoden av femtusen kronor till ordföranden och tretusen kronor till en var av ledamöterna, dels under tjänstgöring i samlad kommission eller dess avdelning dagarvode å fem kronor till den, som vore bosatt å den ort, där tjänstgöringen ägde rum, eller till följd av annat allmänt uppdrag uppehölle sig därstädes, men eljest å tio kronor, dels ock under förekommande resor reseersättning och dagtraktamente enligt tredje klassen i resereglementet, samt att till kommissionens sekreterare, eller den, som i hans ställe åtföljde kommissionen, under förekommande resor finge utgå ersättning enligt nyssnämnda klass i resereglementet. Kostnaderna för kommissionen, närmare angivna i instruktionens sista paragraf, skulle enligt Kungl. Maj:ts beslut förskjutas av arméförvaltningen och framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Den för civilkommissionens verksamhet föreskrivna tiden av högst fem år utgår under nästkommande december, och då en förlängning av kommissionens verksamhet enligt min åsikt icke bör medgivnas utan Riksdagens hörande, anhåller jag att nu få bringa denna fråga under Kungl. Maj:ts prövning.

Jag erinrar i detta sammanhang därom, att redan innan civilkommissionen upprättades, Andra kammaren upprepade gånger, åren 1901, 1903 och 1904, i anslutning till ett vid förstnämnda års riksdag väckt förslag om upprättande av ett nytt folkrepresentativt ämbete till kontroll över landets militärväsen, uttalat sig för en utredning av frågan om lämpligaste sättet att åstadkomma en dylik kontroll. Vid de båda sistnämnda riksdagarna gav Andra kammaren till känna sin ståndpunkt i ämnet på det sätt, att kammaren för sin del beslöt att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta allsidigt utreda frågan om avvägbringande, genom utvidgande av redan befintliga institutioner eller genom upprättande av ett särskilt ämbete eller annorledes,

av en effektiv kontroll över lagars och författningars efterlevnad inom armén och flottan samt för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande grundlagar, vartill utredningen gäve anledning.

Inom kort läres detta spörsmål upptagas till redning. Och till nästa år, då förslag till ny strafflag för krigsmakter samt ny förordning om krigsdomstolar och rättegången därstädes väntas föreligga till Riksdagens prövning, torde förslag till definitiv lösning jämväl av nu berörda fråga kunna för Riksdagen framläggas.

Förutsatt att den framställning, som då kan komma att göras till Riksdagen, innefattar förslag till ändringar i grundlagarna, kan en därpå grundad ny ordning för ifrågavarande kontroll först efter slutgiltigt antagande av grundlagsändringarna vid 1915 års riksdag komma till tillämpning.

Under sådana omständigheter synes lämpligast, att civilkommissionens verksamhet förlänges tillsvidare till den 1 juli 1915. Skulle under tiden någon av kommissionens nuvarande ledamöter avgå, torde dock ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida den sålunda uppkomna ledigheten bör fyllas; och naturligtvis bör Kungl. Maj:t äga full frihet att under tiden vidtaga de ändringar i instruktionen, som kunna befinnas erforderliga.

Kostnaderna för kommissionen torde framdeles liksom hittills kunna av tillgängliga medel förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgiva,

att kostnaderna för fortsättande av civilkommissionens verksamhet tillsvidare till den 1 juli 1915 må på sätt hittills skett förskjutas av tillgängliga medel för att sedermera anmälas till ersättande.»

Till denna departementschefens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle till Riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Gunnar Åkerman.